

Liperi

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma

Sisällys

1 Perusopetukseen valmistavan opetuksen lähtökohdat.....	2
2 Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma	4
3 Perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt.....	5
3.1 Yleiset tavoitteet ja yhteistyö esi- ja perusopetuksen kanssa	5
3.2 Kielenopetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt	6
Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus	6
Oppilaan oma äidinkieli.....	7
Muut kielet	7
3.3 Muiden oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt	8
4 Toimintakulttuuri	9
4.1 Oppimisympäristöt ja työtavat.....	9
4.1.1 Kielitietoinen opetus Liperin kunnan esiopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa	10
4.1.2 Kaksikielinen opetus Liperin kunnan varhaiskasvatuksessa.....	11
4.2 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet	12
5 Oppilaan oman opinto-ohjelman laatiminen.....	13
6 Oppilaan hyvinvointi sekä oppimisen ja koulunkäynnin tuki.....	14
6.1 Opetuksen eriyttäminen	14
6.2 Kodin ja koulun yhteistyö.....	15
6.3 Oppilashuolto	16
6.4 Oppilaanohjaus	18
6.5 Suunnitelma kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.....	18
7 Oppilaan arviointi.....	20
8 Todistukset	21
9 Perusopetuksen oppimäärään sisältyvien opintojen suorittaminen valmistavan opetuksen aikana	21

Tämä Liperin perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma on laadittu siten, että valtakunnallisissa perusteissa määritellyt opetuksen järjestäjän päätettäväksi määrätyt asiat on kuvattu tässä kunnan opetussuunnitelmassa kunkin luvun alussa. Liperin omat opetusta koskevat järjestelyt ja painopisteet on kirjattu lukujen loppuun tekstiruutuihin.

1 Perusopetukseen valmistavan opetuksen lähtökohdat

Perusopetuslaissa säädetään maahanmuuttajille järjestettävästä perusopetukseen valmistavasta opetuksesta¹. Maahanmuuttajille järjestettävän perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tarvittavat valmiudet suomen tai ruotsin kielessä ja tarpeelliset muut valmiudet esiopetukseen tai perusopetukseen siirtymistä varten sekä edistää oppilaiden tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Opetuksen tavoitteena on lisäksi tukea ja edistää oppilaiden oman äidinkielen hallintaa ja oman kulttuurin tuntemusta. Opetuksen tavoitteet on tarkemmin määriteltävä valmistavan opetuksen oppilaan omassa opintoohjelmassa²². Tavoitteiden määrittelyn lähtökohtana ovat oppilaan suomen tai ruotsin kielen taito sekä oppilaan aikaisempi koulunkäyntihistoria.

Perusopetukseen valmistavaa opetusta annetaan 6–10-vuotiaille vähintään 900 tuntia ja tätä vanhemmille vähintään 1000 tuntia. Opetukseen osallistuvalla on oikeus siirtyä perusopetukseen tai esiopetukseen jo ennen edellä todettujen tuntimäärien täyttymistä, jos hän pystyy seuraamaan perusopetusta tai esiopetusta³. Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on työpäivinä oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä⁴.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetusryhmien muodostamisesta päättää opetuksen järjestäjä⁵. Valmistavaa opetusta voidaan järjestää myös yhdelle oppilaalle. Opetusryhmät muodostetaan oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti siten, että ryhmäjako edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä sekä varmistaa opetussuunnitelman mukaisten ja oppilaiden omissa opinto-ohjelmissa asetettujen tavoitteiden saavuttamisen.

Valmistavan opetuksen aikana oppilaita integroidaan esi- tai perusopetukseen, oppilaan ikätasoa vastaaviin suomen- tai ruotsinkielisiin opetusryhmiin oman opinto-ohjelman mukaan oppilaan omassa opinto-ohjelmassa määritellyllä tavalla. Integroinnin tavoitteena on edistää kotoutumista, opiskeluvaikeuksien ja suomen tai ruotsin kielen taidon kehittymistä sekä laajalaisen osaamisen ja eri oppiaineiden sisältöjen omaksumista.

¹ Perusopetuslaki (628/1998)

² Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (422/2012) 5 §

³ Perusopetusasetus (852/1998) 3 § (363/2015)

⁴ Perusopetuslaki (628/1998) 30 § (642/2010)

⁵ Perusopetusasetus (852/1998) 2 § (893/2010)

Liperissä järjestetään perusopetukseen valmistavaa opetusta kahden toimintamallin mukaan:

- 1) **Inklusiivista valmistavaa opetusta** järjestetään maahanmuuttajataustaisille perusopetusikäisille lapsille ja nuorille heidän omissa lähikouluissaan perusopetusluokan yhteydessä. Inklusiivinen valmistava opetus on tarkoitettu ensisijaisesti niille, jotka osaavat jo jonkin verran suomea, mutta tarvitsevat tukea keskeisten käsitteiden hallinnassa, sanavaraston laajentamisessa, oman ilmaisun vahvistamisessa, ohjeiden ymmärtämisessä ja muissa kouluvalmiuksissa. Opetusta järjestetään erityisesti alkuopetusikäisille oppilaille. Yksilöllisen arvion perusteella inklusiiviseen opetukseen voidaan ottaa myös vanhempia oppilaita sekä oppilaita, jotka eivät osaa lainkaan suomen kieltä. Inklusiivisessa valmistavassa opetuksessa olevat oppilaat saavat opetusta oman luokkansa kanssa eri oppiaineissa sekä lisäksi ylimääräistä suomi toisena kielenä – opetusta oman opinto-ohjelmansa mukaisesti yhdestä viiteen tuntiin viikossa. Tämän lisäksi osa opetuksestakin voidaan tarvittaessa pitää eriytettyssä ryhmässä. Pedagogisesti on tarkoituksenmukaista, että valmistavan opetuksen oppilaiden määrä perusopetuksen ryhmässä olisi enintään puolet ryhmän oppilasmäärästä.
- 2) **Ryhmämuotoista valmistavaa opetusta** järjestetään erillisissä ryhmissä juuri maahan muuttaneille oppilaille, erikseen ala- ja yläkouluikäisille. Erillisen valmistavan opetuksen ryhmän oppilasmäärän kokosuositus on 10 oppilasta.

Perusopetuksen ryhmien perustamisesta päättää opetuksen järjestäjä. Ryhmämuotoista valmistavaa opetusta pyritään toteuttamaan tarvittaessa ainakin kahdessa eri taajamassa. Ryhmäsijoittelussa huomioidaan ennakkoon asumisnäkökulma. Ryhmiä perustetaan tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan eri kouluihin.

Perusopetukseen valmistava opetus kestää pääsääntöisesti yhden vuoden. Oppilas voi kuitenkin tarvittaessa jatkaa valmistavassa opetuksessa pidempään. Valmistavan opetuksen pidentämistarpeen arvioivat oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Erityistä tarvetta pidennettyyn valmistavaan voi olla myöhään maahan tulleilla oppilaille, joilla ei ole riittäviä valmiuksia perusopetukseen siirtymiseen ja perusopetuksen suorittamiseen.

Lisäopetusta valmistavan opetuksen jälkeen erillisessä ryhmässä joko osittain tai kokonaan, tarvitsevat erityisesti luku- ja kirjoitustaidottomat nuoret. Taustalla on yleensä sekä vähäinen koulunkäyntitausta että suomalaisesta poikkeava kulttuurinen tausta, oppimisen kannalta jo ohitetut herkkyyksikaudet sekä ikäkauteen liittyvät oppijan oman identiteetin muutospaineet uudessa tilanteessa. Näiden nuorien opetus tulee aloittaa perusasioista ja ottaen kuitenkin huomioon oppilaiden ikätaso ja asioiden yhteys arkielämään. Koulun ja opettajan rooli kotoutumisen tukemisessa korostuu pieniä oppilaita enemmän, koska aikaa kotoutumiseen ja perusopetuksen suorittamiseen on vähemmän. Näiden oppilaiden kohdalla on valmistavan opetusvuoden jälkeen tarvittaessa pohdittava erityisiä opetusjärjestelyjä ja jatkettava valmistavaa opetusta/integraatio-opetusta yhden vuoden jälkeenkin. Valmistavan opetuksen jälkeen oppilas jatkaa perusopetuksessa tai muussa hänelle soveltuvassa opetuksessa.

2 Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma

Opetuksen järjestäjän tulee hyväksyä perusopetukseen valmistavaa opetusta varten opetussuunnitelma⁶. Lähtökohdan opetussuunnitelman laatimiselle muodostavat perusopetuslaki ja -asetus, valtioneuvoston asetuksessa (422/2012) määritellyt yleiset ja perusopetukseen valmistavaa opetusta koskevat valtakunnalliset tavoitteet, nämä Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteet 2015 sekä soveltuvin osin Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014⁷.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelmassa tulee olla kuvattuna:

- toimintakulttuuri ja sen periaatteet
- opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt
- periaatteet oppilaan oman opinto-ohjelman laatimiseksi
- oppilashuollon ja siihen liittyvän yhteistyön järjestäminen
- ohjaustoiminta oppimisen tukena
- oppimisen ja koulunkäynnin tuki
- suunnitelma kasvatustieteellisten ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista
- yhteistyö esi- ja perusopetuksen kanssa
- kodin ja koulun yhteistyö
- yhteistyö muiden tahojen kanssa oppilaan arviointi ja todistukset.

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain⁸ mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijaan suunnitelma voidaan laatia enintään kahdeksi tai kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain⁹ mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä opetussuunnitelmaan.

Jokainen Liperin koulu laatii koulukohtaisen tasa-arvosuunnitelma ja toimenpiteet yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

⁶ Perusopetuslaki (628/1998)

⁷ Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 (Opetushallituksen määräykset ja ohjeet 2014: 96)

⁸ Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986, muutettu 1329/2014) 5 a §

⁹ Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 6 §

3 Perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

3.1 Yleiset tavoitteet ja yhteistyö esi- ja perusopetuksen kanssa

Perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteena on edistää opetukseen osallistuvan oppilaan suomen tai ruotsin kielen taitoa, tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan sekä antaa tarvittavia valmiuksia perusopetusta varten. Valmistavassa opetuksessa kehitetään oppilaan laaja-alaista osaamista sekä annetaan opetusta perusopetuksen oppiaineissa ja mahdollisuuksien mukaan oppilaan omassa äidinkielessä oppilaan omassa opinto-ohjelmassa tarkemmin määritellyllä tavalla. Laaja-alaisen osaamisen ja eri oppiaineiden opetuksessa noudatetaan soveltuvin osin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita.

Opetuksen tavoitteiden määrittelyssä, sisältöjen valinnassa ja opetusjärjestelyissä otetaan huomioon, että oppilaat ovat iältään, opiskelunvalmiuksiltaan ja taustaltaan erilaisia. Opetusta eriytetään oppilaiden ikä- ja kehitysvaiheiden mukaisesti. Oppilaiden kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan huomioon, ja jokaisen oppilaan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Oppilaan omalla äidinkielellä tuettu opetus edistää sisältöjen omaksumista. Valmistava opetus edistää sukupuolten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Jos perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaalla on heikko luku- ja/tai kirjoitustaito, tulee oppilaan oman opinto-ohjelman tavoitteet asettaa siten, että oppilas saa omalle taito- ja ikätasolleen soveltuvaa luku- ja kirjoitustaidon opetusta. Oppilaan oman äidinkielen opetuksella voidaan edistää oppilaan luku- ja kirjoitustaitoa.

Luku- ja kirjoitustaidon omaksumiseen ja varmentamiseen varataan riittävästi aikaa. Mikäli oppilaan taidot eivät riitä perusopetuksessa opiskeluun, tulee oppilaan omassa opinto-ohjelmassa kiinnittää erityistä huomiota riittävään ja oikea-aikaiseen tukeen perusopetukseen siirryttäessä. Tarvittaessa oppilas voi jatkaa perusopetukseen valmistavassa opetuksessa, siirtyä opiskelemaan vuosiluokkiin sitomattoman opinto-ohjelman mukaisesti tai muulla tavoin hänelle parhaiten soveltuvin tukitoimin. Perusopetukseen siirtyvän luku- ja kirjoitustaidottoman oppilaan riittävästä tuesta huolehditaan.

Liperissä perusopetukseen valmistavan opetuksen lähtökohtana on aina ottaa huomioon kunkin oppilaan ikä ja yksilölliset opiskelunvalmiudet. Oppilaiden yksilöllinen tuen tarve huomioidaan kaikissa opintopolun vaiheissa.

Valmistavan perusopetuksen alussa selvitetään oppilaan aiemmat tiedot ja taidot eri oppiaineissa. Tämän jälkeen oppilaalle suunnitellaan yksilöllinen opinto-ohjelma. Valmistavan opetuksen aikana ollaan mahdollisimman paljon yhteistyössä perusopetuksen kanssa. Oppilas pyritään yhdistämään osaksi perusopetuksen ryhmää aina silloin, kun se on

oppilaan tietojen ja taitojen osalta mielekästä. Aluksi integraatiotunteina toimivat etenkin taito- ja taideaineet kuten kuvataide, musiikki ja liikunta.

Oppilaan oman taito- ja tietotason mahdollistamat aineet opiskellaan perusopetuksen ryhmissä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa riittävästi tuettuna. Lisäksi oppilaalle järjestetään eri oppiaineista eriytettyjä oppitunteja, joissa käydään läpi oppiaineiden ydinsisältöjä sekä oppiaineissa tarvittavaa sanastoa.

Oppilaalle annetaan S2-opetusta lisätunteina. S2-opetusta voidaan antaa myös eriytettyinä opetuksena äidinkielen ja kirjallisuuden tuntien aikana. S2-opetusta jatketaan tarpeen mukaan koko peruskoulun ajan.

Yhteistoiminta perusopetuksen oppilaiden kanssa vahvistaa ja kehittää sekä kieltä että oppilaan vuorovaikutustaitoja. Samalla omaan opetusryhmään identifioituminen edistää integroitumista kouluun ja luo sosiaalisia suhteita.

Valmistavan opetuksen tavoitteena on luoda edellytykset peruskoulun päättövaiheen opiskelulle. Oppilasta myös ohjataan jatko-opintoihin ja ammatinvalintaan. Tavoitteena on, että jokainen oppilas saa mahdollisimman hyvät valmiudet suorittaa perusopetuksen päättötodistuksen mukaiset tiedot ja taidot.

3.2 Kielenopetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa pääpaino on suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -opinnoissa, joiden osalta tavoitteena on kehittyvä alkeiskielitaito. Opetuksessa noudatetaan soveltuvin osin perusopetuksen suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetussuunnitelman perusteita. Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -opinnot ovat pohjana kaikille muille opinnoille. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -opintojen tavoitteena on antaa oppilaille tarvittavat valmiudet siirtyä perusopetukseen. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaan koulu- ja opiskelutausta ja hänen jo mahdollisesti hallitsemansa suomen tai ruotsin kielen taito. Oppilaan omassa opinto-ohjelmassa määritellään taito- ja ikätason mukaiset suomen tai ruotsin kielen opetuksen tavoitteet ja sisällöt.

Liperissä perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana opetetaan suomea toisena tai vieraana kielenä. Perusopetuksen valmistavan opetuksen tavoitteena on saavuttaa sellainen riittävä kielitaito sekä kielelliset valmiudet, joiden avulla oppilas voi siirtyä perusopetukseen.

Opetus perustuu oppilaan omaan taitotasoon ja on siten aina yksilöllistä. S2-opetus perustuu jatkuvaan oppilaan taitojen seurantaan ja arviointiin. Opetusmenetelmät ja työtavat ovat monipuolisia. Tarkoituksena on kotoutua suomalaiseen koulu- ja opiskelukulttuuriin ja tulla tutuksi erilaisten oppimisen tapojen kanssa.

Suomea opitaan sekä ohjatuissa ryhmätilanteissa että vapaissa kanssakäymisissä. Opetuksen tavoitteena on rohkaista oppilasta käyttämään jo vähäistäkin kielitaitoa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa niin koulussa kuin vapaa-ajallakin. Opetus lähtee liikkeelle sanastosta, joka liittyy arkiseen kanssakäyntiin (tervehtiminen, kiittäminen, pyytäminen), opetukseen ja kouluun sekä arkielämään.

Oppilaan omaa oppimissuunnitelmaa laadittaessa noudatetaan soveltuvin Joensuun seudun perusopetuksen opetussuunnitelman suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppilaan oma äidinkieli

Oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteena on tukea ja edistää äidinkielen hallintaa, kulttuuritaustan tuntemusta ja kulttuuri-identiteetin kehittymistä. Oman äidinkielen hyvä hallinta luo edellytyksiä myös suomen/ruotsin kielen oppimiselle ja tällä kielellä tapahtuvalle muulle oppimiselle. Oppilaille järjestetään opetusta mahdollisuuksien mukaan.

Opetus noudattaa opetussuunnitelman perusteiden liitteessä kuvattuja oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteita, sisältöjä ja oppilaan oppimisen arviointia. Oppilaan oman äidinkielen hallintaa ja sen säilymistä tuetaan myös eri tavoin yhteistyössä perheen kanssa.

Oman äidinkielen ja kulttuurin merkitystä korostetaan. Liperissä oppilas voi osallistua oman äidinkielen opetukseen, mikäli opetusta on saatavilla jossain lähikoulussa hänen omassa äidinkielessään. Oman kielen opetus järjestetään pääsääntöisesti yhdysluokkaopetuksena, johon voi osallistua eri-ikäisiä oppilaita. Oman äidinkielen opetusta voidaan toteuttaa haluttaessa yhteistyössä huoltajien kanssa.

Muut kielet

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin sisältyy oppilaiden vieraan kielen opetuksen tavoitteet. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa noudatetaan näitä opetussuunnitelman perusteita soveltuvin osin. Oppilaan vieraan kielen opinnot järjestetään kunnan kieliohjelman mukaisesti. Oppilaan kielelliset valmiudet ratkaisevat, missä määrin hänen omaan opinto-ohjelmaansa voidaan sisällyttää vieraiden kielten opiskelua perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana.

Liperissä jokaiselle valmistavan opetuksen oppilaalle laaditaan oma yksilöllinen opintosuunnitelma. Vieraita kieliä opiskellaan tämän suunnitelman mukaisesti. Ensimmäisen vieraan kielen ja toisen kotimaisen kielen opiskelu voidaan aloittaa tuetusti jo valmistavan opetuksen aikana.

Oppilas voidaan tarvittaessa vapauttaa toisen kotimaisen kielen opiskelusta valmistavan opetuksen jälkeen. Tämä päätös on tehtävä kuitenkin aina harkitusti, sillä se voi vaikuttaa

jatko-opintoihin. Ruotsin kielen opetuksesta vapautuneet tunnit käytetään s2-opetukseen tai muiden oppiaineiden eriytettyihin oppitunteihin.

3.3 Muiden oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Valmistavan opetuksen muiden oppiaineiden opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan aikaisemmat opinnot. Valmistavan opetuksen aikana muiden oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja sisällöt noudattavat soveltuvin osin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä. Sisältöjä suunniteltaessa otetaan huomioon kunkin oppiaineen keskeinen käsitteistö, työtavat ja välineet. Perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana opiskeltavat oppiaineet valitaan siten, että oppilas pystyy valmistavan opetuksen jälkeen opiskelemaan hänelle osoitettavassa esi- tai perusopetuksen ryhmässä ja että valmistavan opetuksen opinnot mahdollistavat myöhemmin perusopetuksen suorittaminen Suomessa. Lähtökohtana suunnittelulle ovat perusopetuksen kyseisten vuosiluokkien opetuksen tehtävä ja siirtymävaiheen kuvaus sekä vuosiluokilla opiskeltavat oppiaineet¹⁰.

Omalla äidinkielellä annettu opetus ja tuki edistää oppilaan opiskelua ja kotoutumista. Omakielisen opetuksen ja tuen avulla saatu lisätieto oppilaan osaamisen tasosta auttaa muiden oppiaineiden tavoitteiden asettamisessa. Näin oppilas voi edistyä aineopinnoissaan, vaikka suomen/ruotsin kielen taidot kehittyisivätkin muita taitoja hitaammin. Omakielistä opetusta ja tukea annetaan oppilaan tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaan. Opetuksessa voidaan hyödyntää myös oppilaiden tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, historiasta ja yhteiskunnasta, kielistä ja kulttuureista.

Liperissä perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana oppilas integroidaan heti valmistavan opetuksen alussa perusopetuksen ryhmiin etenkin sellaisissa oppiaineissa, joissa kielitaito ei ole etusijalla. Tämä tarkoittaa etenkin taito- ja taideaineita kuten kuvataidetta, musiikkia, liikuntaa ja käsitöitä.

Valmistavan opetuksen oppilaat osallistuvat lisäksi oman kieli- ja taitotasonsa mukaisesti myös muiden aineiden yleisopetuksen ryhmiin mahdollisimman varhaisesta vaiheesta alkaen. Integrointi tehdään aina riittävästi tuettuna ja eriytetyin (ydin)sisällöin oppilaan oman oppimissuunnitelman mukaisesti. Oppilaalle tarjotaan myös mahdollisuuksia käyttää omaa äidinkieltään oppimisen tukena.

Varhainen integrointi edesauttaa sopeutumista suomalaiseen kouluun ja opiskelutaitoihin. Lisäksi näin tuetaan sosiaalisten suhteiden syntymistä.

¹⁰ Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, luvut 13, 14 ja 15.

4 Toimintakulttuuri

Yhteisön toimintakulttuuri on sen historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutunut tapa toimia. Koska perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaat tulevat hyvinkin erilaisista kulttuureista ja koulukulttuureista, on tärkeää luoda ja kehittää yhteistä toimintakulttuuria. Perusopetukseen valmistavan opetuksen toimintakulttuuri rakentuu oppivan yhteisön periaatteille. Se tukee kaikkien yhteisön jäsenten hyvinvointia ja oppimista. Se on jatkuvan kehittämisen kohde ja osa koko koulun toimintakulttuuria. Perusopetukseen valmistavan opetuksen toimintakulttuurin määrittelemisessä voidaan hyödyntää myös Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita 2014¹¹.

Liperin perusopetuksen valmistavan opetuksen toimintakulttuuri pohjautuu Liperin perusopetuksen toimintakulttuuriin. Opetuksessa pyritään vahvistamaan yhteisöllisyyttä niin että jokainen oppilas kokee kuuluvansa kouluyhteisöön yhdenvertaisena jäsenenä riippumatta omasta kulttuuritaustastaan. Oppilas saa vaikuttaa kouluyhteisön asioihin ja ympäristöön, ja kokea että hänen toiminnallaan on merkitystä.

4.1 Oppimisympäristöt ja työtavat

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa hyödynnetään kokemuksellisia ja toiminnallisia oppimisympäristöjä ja monipuolisia opetusmenetelmiä ja työtapoja. Monipuoliset oppimisympäristöt tarjoavat oppilaalle mielekkäitä ja monipuolisia tilanteita käyttää kieltä eri kommunikaatioympäristöissä. Erilaiset tilanteet kehittävät oppilaan kykyä toimia sekä itsenäisenä yksilönä että yhteisön jäsenenä ja antavat valmiuksia elinikäiseen oppimiseen. Erilaiset oppimisympäristöt tutustuttavat oppilasta myös suomalaiseen kulttuuriin ja edistävät hänen kotoutumistaan lähiympäristöön sekä laajemmin suomalaiseen yhteiskuntaan.

Perusopetukseen valmistava opetus niveltyy osaksi perusopetusta ja koulussa vallitsevaa toimintakulttuuria, mutta myös vaikuttaa muun koulun toimintakulttuurin ja käytänteiden kehittämiseen. Oppilaat harjaantuvat valmistavan opetuksen aikana perusopetuksen työtapoihin. Tavoitteena on, että oppilaat pystyvät vähitellen myös itse asettamaan itselleen oppimistavoitteita sekä harjaantuvat oppimaan oppimisen taidoissaan. Niinpä työtapojen on hyvä olla monipuolisia, oppilasta aktivoivia ja eriyttäviä.

¹¹ Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 (Opetushallituksen määräykset ja ohjeet 2014: 96)

Perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana on tarpeen oppia vähitellen myös itsenäistä työskentelyä, tiimityöskentelyä, tieto- ja viestintäteknisiä taitoja ja tiedonhakutaitoja. Oppiminen on sidoksissa oppilaan aiempiin tietoihin ja oppimisstrategioihin ja on siten jokaisella yksilöllistä. Koska eri oppiaineet ja niiden tavat käyttää kieltä ovat keskeisiä perusopetukseen valmistavassa opetuksessa, opetus edellyttää kielitietoisia työtapoja kaikissa oppiaineissa. Erilaisten tekstien lukemisen, ymmärtämisen, tulkitsemisen ja tuottamisen taidot ovat keskeisiä. Kielitietoiset työtavat edellyttävät opettajien yhteistyötä ja yhteistä ymmärrystä kielen merkityksestä oppimisessa.

Liperin perusopetuksen valmistava opetus on osa perusopetusta ja koulun toimintakulttuuria. Valmistavan opetuksen oppilaat osallistuvat koulun yhteisiin tapahtumiin mm. teemapäiviin, liikuntapäiviin, kulttuuriesityksiin, juhliin ja retkiin.

Valmistavassa opetuksessa tutustutaan kouluun ja koulun lähiympäristöön. Vierailaan kirjastossa, kaupassa, museossa, liikuntapaikoilla ja retkipaikoilla. Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan lähikaupunkiin Joensuuhun ja tutustutaan sen tarjoamiin palveluihin esim. teatteri ja Carelicumin Mukulakatu.

Valmistavan opetuksen aikana oppilaat tutustuvat erilaisiin oppimisympäristöihin. Valmistavassa opetuksessa on tärkeää opiskella omana ryhmänä, mutta integroitua perusopetukseen esimerkiksi taito- ja taideaineissa. Integroituminen muihin aineisiin tapahtuu vähitellen suomen kielen vahvistuessa. Valmistavassa opetuksessa erilaisten työtapojen myötä totutetaan oppilasta perusopetuksessa monipuolisuuteen. Sähköisiä oppimateriaaleja on hyvä käyttää. Suomen kielen oppimiseen on apuna esim. Ekapeli maahanmuuttajille sekä erilaiset 'Suomi toisena kielenä' -oppikirjoihin liittyvät sähköiset materiaalit.

4.1.1 Kielitietoinen opetus Liperin kunnan esiopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa huomioidaan erilaiset kielelliset ja kulttuuriset taustat, ja kaksi- ja monikielisten lasten eri kielten kielitaitoa tuetaan. Suomi toisena kielenä -opetuksessa huomioidaan jokaisen oppilaan kulttuurinen tausta. Oppilasta opetetaan arvostamaan ja olemaan ylpeä omasta kulttuuritaustastaan. Varhaiskasvatus tukee jokaisen lapsen kieli- ja kulttuuri-identiteettiä sekä opettaa lapsille erilaisten kulttuurien ja kielten kunnioittamista. Jokaista yhteisön jäsentä kohdellaan tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti.

Perusopetuslain mukaan opetus tulee esiopetuksessa antaa joko suomeksi tai ruotsiksi. Opetusta voidaan antaa myös saamea, romania, viittomakieltä tai muuta kieltä käyttäen, kunhan muun kielen käyttö ei vaaranna opetussuunnitelmassa esiopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Muu varhaiskasvatus annetaan suomeksi, ruotsiksi, saameksi tai viittomakielellä.

Huoltajien tulee saada tiedotus ja keskeiset asiakirjat perusopetuslain mukaisella varhaiskasvatuksen opetuskielillä. Vanhemmille tulee myös kertoa suomalaisesta varhaiskasvatus- ja esiopetuskulttuurista huomioiden mahdolliset kulttuuriset erot. Vasu-keskustelut sekä esiopetuksen tavoitekeskustelut luovat suuntaviivat pedagogiselle toiminnalle, jota voidaan arvioida yhdessä tai erikseen. Keskusteluissa tulee ottaa huomioon vanhempien kielitaito ja apuna on käytettävä tarvittaessa tulkkia.

Vieras- ja monikielisten lasten identiteetin, itsetunnon ja kielitaidon rakentumista tuetaan, ja suomen/ruotsin kielen taitoja harjoitetaan tarkoituksenmukaisesti lapsen yksilöllisistä tarpeista lähtien. Suomi toisena kielenä -opetusta järjestetään viikoittain pienryhmäopetuksena tai toiminnan lomassa. Opetuksen avulla tuetaan suomen/ruotsin kielen kehitystä sekä vahvistetaan lapsen rohkeutta käyttää kieltä erilaisissa tilanteissa.

Suomi toisena kielenä -opetus pohjautuu toiminnalliseen, pelilliseen ja leikilliseen kielenoppimiseen. Opetuksessa käytetään myös digipelejä, jotka eivät vaadi suomenkielen täydellistä hallintaa, vaan tukevat kielenoppimista esimerkiksi lausumisen ja kuullun ymmärtämisen alueella. Digitaalisissa peleissä lapsi saa nopeasti palautteen onnistumisestaan, mikä vahvistaa lapsen itsetuntoa.

Nimeäminen, sanoittaminen, suu- ja kielijumppat, riittäminen, loruttelu ja kuvatuksi ovat kiinteä osa suomi toisena kielenä -opetusta. Fyysinen oppimisympäristö tulee rakentaa siten, että ympäristössä on paljon kuvia, joiden avulla lapsi voi hahmottaa esimerkiksi päiväjärjestyksen. Käyttämällä samanaikaisesti eri aistikanavia kuten kuuloa, näköä ja tuntoa, voidaan tehostaa viestintää ja auttaa lasta ymmärtämään kieltä paremmin.

Lapsi oppii kieltä eri kanavien kautta. Esimerkiksi laulaminen ja laulujen kuunteleminen rikastuttavat lapsen sanavarastoa sekä opettavat lausumista. Sävelen avulla lapsi oppii muistamaan pienet tärkeät sanat sekä hänen kuulojärjestelmänsä harjaantuu opiskeltavaan kieleen. Samalla lapsi pääsee osallistumaan ryhmän toimintaan ilman huolta kielenkäytöstään. Tämä lisää hänen tunnettaan yhteenkuuluvuudesta yhteisöön ja yhteiskuntaan. Näiden menetelmien avulla innostetaan lasta elinikäiseen kielitaidon kehittämiseen sekä vahvistetaan lapsen itsetuntoa onnistumisenkokemusten avulla.

4.1.2 Kaksikielinen opetus Liperin kunnan varhaiskasvatuksessa

Kunnassa annetaan mahdollisuuksien mukaan kaksikielistä opetusta. Kaksikielisen opetuksen tarkoituksena on saada lapsen mielenkiinto heräämään opittavaa kieltä kohtaan sekä hyödyntää lapsen varhaista kielenoppimisen herkkyyksikautta. Opetuksen tavoitteena on kehittää lapsen kielitietoisuutta sekä antaa mahdollisuuksia oppia kieltä toiminnallisesti ja leikin kautta. Kielenoppimisen lisäksi lapsi oppii uutta toisista kulttuureista.

Esiopetuksessa on käytössä kielirikasteinen opetus. Kielirikasteista opetusta annetaan esikoulussa muun muassa leikkien, pelien, askartelujen ja musiikin muodossa. Esiopetuksella on käytössään Moomin Language School -sovellus, jonka avulla voidaan luoda pohjaa englannin kielen opetukselle. Moomin Language Schoolin avulla lapsi oppii sanastoa, ääntämystä sekä kuulee opiskeltavaa kieltä. Sovelluksen avulla voi opiskella myös suomen kieltä, jolloin sitä voidaan käyttää apuna myös S2-opetuksessa suomea opiskeleville lapsille.

4.2 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Opetuksen eheyttäminen on tärkeä osa perusopetukseen valmistavan opetuksen toimintakulttuuria. Sen tavoitteena on auttaa oppilaita yhdistämään suomen tai ruotsin kielen sekä eri oppiaineiden tietoja ja taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kokonaisuuksien tarkastelu ja tiedonaloja yhdistelevät, tutkivat työskentelyjaksot ohjaavat oppilaita soveltamaan tietojaan ja tuottavat kokemuksia osallistumisesta tiedon yhteisölliseen rakentamiseen. Oppilaat voivat näin hahmottaa koulussa opiskeltavien asioiden merkitystä oman elämän ja yhteisön sekä yhteiskunnan ja ihmiskunnan kannalta. Samalla he saavat aineksia maailmankuvansa laajentamiseen ja jäsentämiseen.

Opetuksen eheyttäminen edellyttää sekä opetuksen sisältöä että työtapoja koskevaa pedagogista lähestymistapaa, jossa kunkin oppiaineen opetuksessa ja erityisesti oppiainerajat ylittäen tarkastellaan todellisen maailman ilmiöitä tai teemoja kokonaisuuksina. Eheyttämisen tapa ja kesto voi vaihdella oppilaiden tarpeista ja opetuksen tavoitteista riippuen.

Suomen tai ruotsin kielen sekä muiden oppiaineiden muodostamat monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät perusopetukseen valmistavassa opetuksessa oppilaan laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Oppimiskokonaisuuksien aiheet suunnitellaan paikallisesti ilmentämään perusopetukseen valmistavan opetuksen toimintakulttuurin periaatteita.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään paikallisia voimavaroja ja mahdollisuuksia. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat hyvän tilaisuuden koulun ja muun yhteiskunnan väliselle yhteistyölle. Käsiteltävien asioiden paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys luovat lisämotivaatiota sekä opettajille että oppilaille. Oppimiskokonaisuuksien sisällöiksi etsitään toimintakulttuurin periaatteiden mukaisia, oppilaita kiinnostavia sekä oppiaineiden ja opettajien väliseen yhteistyöhön soveltuvia teemoja. Niiden opiskelussa käytetään suomen tai ruotsin kielen taitoa kehittäviä sekä eri oppiaineille ominaisia tarkastelutapoja, käsitteitä ja menetelmiä.

Opetussuunnitelmaan voidaan liittää monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamista tukevia yhteistyösuunnitelmia koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Liperin valmistavassa opetuksessa monialaisia oppimiskokonaisuuksia toteutetaan omana ryhmänä tai yhdessä 'Suomi toisena kielenä' -oppilaitten kanssa. Vähitellen oppilaat osallistuvat myös koulun monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin.

Opetuksen eheyttämisen keskeinen tavoite on tutustuttaa oppilaat suomalaiseen kulttuuriin, yhteiskuntaan ja Liperin paikalliskulttuuriin. Yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa kannattaa hyödyntää. Esimerkiksi yhteistyö kirjaston kanssa auttaa löytämään omankielistä kirjallisuutta suomalaisesta kulttuurista ja yhteiskunnasta, ja tutustuttaa suomalaiseen kirjallisuuteen etsien oppilaan ikä- ja taitotason mukaista kirjallisuutta.

5 Oppilaan oman opinto-ohjelman laatiminen

Koska perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaiden kielitaito ja muut valmiudet vaihtelevat, perusopetukseen valmistavaa opetusta varten ei ole määritelty valtakunnallista tuntijakoa tai oppimäärää, vaan jokaiselle oppilaalle laaditaan oma opinto-ohjelma.

Oppilaan omaan opinto-ohjelmaan kirjataan:

- oppilaan lähtötaso, kuten koulunkäyntihistoria, kielitaito ja oppilaan vahvuudet
- oppilaan henkilökohtaiset oppimistavoitteet, joita tarkistetaan säännöllisin väliajoin
- opiskeltavat oppiaineet, niiden tuntimäärät sekä opetuksen sisältö
- oppilaan opinnot valmistavan opetuksen opetusryhmässä ja integrointi perusopetukseen
- ohjauksen järjestäminen ja mahdollisesti tarvittavat tukitoimet.

Oppilaan oma opinto-ohjelma voi olla osa kotouttamislain mukaista oppilaan kotoutumissuunnitelmaa.

Liperin kunnan perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaille laaditaan opinto-ohjelma Wilma-järjestelmässä. Opinto-ohjelma laaditaan ja tarkistetaan yhteistyössä oppilaan, huoltajan ja kaikkien oppilasta opettavien opettajien kanssa säännöllisin väliajoin.

Kun oppilas siirtyy perusopetukseen, hänen opinto-ohjelmansa välitetään tulevaan kouluun tai oppilaitokseen. Tarvittaessa laaditaan pedagoginen arvio tai pedagoginen selvitys perusopetuksessa tarvittavan tuen tason ja tuen muotojen selvittämiseksi. Monikielisten oppilaiden oppimissuunnitelma tehdään oppilaan siirryttyä perusopetukseen lähes kaikille valmistavaan opetukseen osallistuneille oppilaille, ellei heille tehdä jotain muuta oppimissuunnitelmaa.

6 Oppilaan hyvinvointi sekä oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Perusopetukseen valmistava opetus ohjaa tunnistamaan eri kulttuureja yhdistäviä hyvän elämän arvoja ja periaatteita. Opiskelu vahvistaa opiskelijan taitoja toimia kulttuurisesti monimuotoisessa yhteiskunnassa sekä kartuttaa oppilaan kulttuurienvälistä toimintakykyä. Opetus kannustaa vuorovaikutukseen eri kulttuuriryhmien välille ja kantaväestön kanssa. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa edistetään hyviä etnisiä suhteita. Syrjintää, rasismia, väkivaltaa tai kiusaamista ei sallita missään muodossa eikä keneltäkään.

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa huolehditaan kokonaisvaltaisesti oppilaan hyvinvoinnista ja siihen liittyvistä seikoista, kuten kodin ja koulun yhteistyöstä, riittävästä oppilashuollollisesta tuesta sekä oppilaanohjauksesta. Näiden määrittelyssä voidaan soveltuvin osin hyödyntää perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita. Jos perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana selviää oppilaan tarve oppimisen ja koulunkäynnin tukeen, tuki annetaan oppilaalle parhaiten soveltuvalla tavalla.

Valmistavan opetuksen aikana oppilaalla on oikeus samoihin tuen muotoihin kuin perusopetuksen oppilailla. Tuen tarve ja tukitoimet kirjataan oppilaan omaan opinto-ohjelmaan. Mikäli oppilaan arvioidaan tarvitsevan erityistä tukea, tuen järjestämisen valmistelu käynnistetään valmistavan opetuksen aikana.

6.1 Opetuksen eriyttäminen

Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaat eroavat toisistaan kielitaidoltaan, oppimis- ja opiskeluvalmiuksiltaan, kiinnostuksen kohteiltaan ja motivaatioiltaan sekä oppimistarpeiltaan. Valmistava opetus pyritään järjestämään niin, että nämä oppilaiden väliset erot otetaan huomioon. Esimerkiksi eri-ikäiset ja kielitaidoltaan eritasoiset oppilaat voidaan jakaa omiksi ryhmikseen. Lisäksi oppilaiden erilaiset oppimistarpeet voidaan ottaa huomioon eriyttämällä opetusta. Valmistavaa opetusta kehitetään tavoitteellisesti ja pitkäjänteisesti yhtenäisenä kokonaisuutena, jossa kielitaito ja muut valmiudet kehittyvät jatkuvasti. Oppilaat saavat myös mahdollisuuksia oppia toisiltaan, tukea toisiaan ja toimia kielenkäytön mallina toisilleen.

Tärkeässä asemassa on opettajan antama vuorovaikutuksellinen tuki, jonka avulla oppija suoriutuu myös sellaisista tehtävistä, jotka voisivat itsenäisesti olla mahdottomia suorittaa. Jotta oppimistapahtuma olisi toimiva, sen suunnittelu edellyttää hyvää oppilaantuntemusta. Niinpä on tarpeen selvittää mm. oppilaiden opiskelutottumukset, asenteet suomen kieltä kohtaan sekä käsitykset suomen kielen taidon tärkeydestä ja vaikeudesta sekä oppilaiden lähtötaso eri kielitaidon osa-alueiden osalta. Tämän pohjatiedon varassa opettaja voi tarpeen mukaan eriyttää muun muassa eri oppiaineiden opetukseen käytettävää aikaa, oppiaineiden syvyyttä tai laajuutta, menetelmiä, työtapoja tai materiaaleja. Eriyttäminen tarkoittaa käytännössä ennen kaikkea sisältöjen valintaa sekä tarkoituksenmukaisia opetusjärjestelyitä.

On tärkeää, että jokainen oppilas saa oman taitotasonsa mukaisia ja sopivan haastavia tehtäviä. Myös mahdolliset oppimisvaikeudet on tärkeä selvittää, jotta tuen tarve voidaan ottaa huomioon.

Valmistavan opetuksen oppilaiden koulunkäyntitaidot ja lähtötaso kartoitetaan valmistavan opetuksen alkaessa yhteistyössä huoltajien kanssa. Valmistavan opetuksen tavoitteet kirjataan oppilaan omaan opinto-ohjelmaan. Opetusta eriytetään oppilaan taitotason mukaan.

Perusopetuksen valmistavan opetuksen eriyttämisessä hyödynnetään integraatiota, yhteisopettajuutta ja muita joustavia opetusjärjestelyjä. Koulunkäynninohjaajan tuki mahdollisuuksien mukaan eriyttämisen tueksi.

6.2 Kodin ja koulun yhteistyö

Opetuksen järjestäjä luo edellytykset kodin ja koulun yhteistyölle. Yhteistyön lähtökohtana on osapuolten yhdenvertainen ja tasa-arvoinen kunnioitus ja kohtelu. Tavoitteena on vuoropuhelun aikaansaaminen oppilaan kasvun ja oppimisen tukemiseksi.

Kodin ja koulun yhteistyössä otetaan huomioon perheiden kieli- ja kulttuuritausta. Huoltajille annetaan tietoa suomalaisesta koulusta ja koulutusjärjestelmästä, opetussuunnitelmasta, oppilaan arvioinnista, opetusmenetelmistä ja perusopetukseen valmistavassa opetuksessa käytettävästä oppilaan omasta opinto-ohjelmasta. Perheille annetaan tietoa perusopetukseen siirtymisestä sekä jatko-opintomahdollisuuksista perusopetuksen jälkeen.

Valmistavassa opetuksessa noudatetaan perusopetuksen opetussuunnitelmassa kuvattuja kodin ja koulun yhteistyön tavoitteita ja käytäntöjä. Toimiva kodin ja koulun yhteistyö tukee lapsen kasvua, ja yhteistyöllä on vaikutusta sekä oppilaan koulumenestykseen että kouluviihtyvyyteen.

Perusopetuksen valmistavassa opetuksessa luodaan pohja kodin ja koulun yhteistyölle. Tällöin varmistetaan myös kodin ja koulun välisen tiedonkulun sujuminen. Yhteistyössä huoltajien kanssa käytetään tarpeen mukaan tukipalveluja.

Yhteistyö alkaa alkutapaamisesta ja jatkuu säännöllisenä koko valmistavan opetuksen ajan siirtymävaiheyhteistyöhön asti. Yhteistyössä huomioidaan perheiden kulttuuritausta ja heidän kokemuksensa koulujärjestelmistä. Huoltajille kerrotaan opetukseen ja kouluun liittyvistä asioista suomalaisessa yhteiskunnassa, koulussa ja ryhmässä sekä yhteistyön ja tiedonvaihdon tärkeydestä.

Keskusteluaiheita ja läpikäytäviä teemoja monikielisten perheiden kanssa.

- Esittele:
 - oppilaan kanssa työskentelevä koulun henkilökunta ja heidän toimenkuvansa
 - kouluruokailu ja siihen liittyvät käytänteet
 - tukiopetus, oppilashuolto ja muut tukimuodot, joihin oppilas on oikeutettu Suomessa
 - suomalaisen koulun arviointikäytännöt ja sen periaatteet
 - suomi toisena kielenä -opetuksen, oman äidinkielen ja uskonnon opetuksen opetusjärjestelyistä kunnassa/koulussa
- Keskustele:
 - huoltajien roolit lähtömaassa ja mahdolliset erot Suomeen verrattuna
 - lähtömaan koulukulttuurista verrattuna suomalaiseen kulttuuriin
 - kotitehtävien tekeminen ja mahdollinen tuen tarve niiden tekemisessä
 - oman äidinkielen kehittymisen tärkeys ja keinot, joilla vanhemmat voivat tukea äidinkielen kehittymistä
 - koulukiusaaminen ole hyväksyttyä ja keinot, joita koulu voi käyttää kiusaamista vastaan

Yläkouluikäisillä, yli 15-vuotiailla on oikeus päättää itsenäisesti mm. kenelle kouluterveydenhoitaja kertoo häneen liittyvistä terveysasioista. Nuorten huoltajille on tärkeää kertoa myös itsenäisyyden ja oman elämänhallinnan merkityksestä suomalaisessa yhteiskunnassa.

6.3 Oppilashuolto

Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilashuollon järjestämistä ja toteuttamista koskevat samat periaatteet ja oppilaita samat oikeudet kuin perusopetuksen oppilaille annettavassa oppilashuollossa. Opetuksen järjestäjällä tulee olla oppilas- ja opiskelijahuoltolain edellyttämä koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma, jonka laatimisesta on määrätty perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (määräys 4/011/2014). Perusopetukseen valmistavan opetuksen koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma voidaan sisällyttää perusopetusta koskevaan koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan. Koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelmaan tulee sisältyä myös suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa oppilaalla on oikeus opetukseen osallistumisen edellyttämään maksuttomaan oppilashuoltoon. Yhteisön ja yksittäisten oppilaiden terveydestä, hyvinvoinnista ja turvallisuudesta huolehtiminen ulottuu kaikkeen koulutyöhön. Oppilashuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden yhteinen tehtävä.

Oppilashuoltoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena. Yhteisöllinen oppilashuolto on osa perusopetukseen valmistavan opetuksen yhteisöllistä toimintakulttuuria ja ensisijainen tapa toteuttaa oppilashuoltoa. Yhteisöllinen oppilashuolto on ennalta ehkäisevää ja sen tehtävänä on vahvistaa osallisuuden, huolenpidon ja turvallisuuden ilmapiiriä perusopetukseen valmistavassa opetuksessa. Koulu yhteisössä arvostetaan jokaisen yksilöllisyyttä eikä syrjintää, väkivaltaa, kiusaamista tai rasismia hyväksyttyä. Oppilaita ohjataan arvostamaan sekä omaa että ympäristön kulttuurista, kielellistä ja katsomuksellista monimuotoisuutta.

Oppilashuoltotyötä ohjaa oppilaan edun ensisijaisuus. Yksilökohtaista oppilashuoltoa toteutetaan oppilaan ja tarvittaessa huoltajan suostumuksella. Psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut ovat oppilaan saatavilla ja ne järjestetään lain edellyttämässä määräjässä. Oppilaan yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon valmistavan opetuksen arjessa sekä tarvittavan tuen suunnittelussa ja toteutuksessa. Työssä turvataan oppilaan ja huoltajan osallisuus, työskentelyn luottamuksellisuus sekä kunnioittava vuorovaikutus. Osallisuuden varmistamiseksi huolehditaan tarvittavista tulkitsemispalveluista.

Monialainen yhteistyö on perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilashuollossa tärkeää. Oppilashuolto järjestetään opetus-, sosiaali- ja terveystoimen yhteistyönä siten, että siitä muodostuu toimiva kokonaisuus.

Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan, huoltajan sekä tarvittaessa muiden yhteistyökumppaneiden kuten perheen kotoutumissuunnitelmasta vastaavan tahon kanssa. Oppilashuollon toimintatavoista ja palveluista tiedotetaan suunnitelmallisesti. Huoltajille annetaan tietoa myös suomalaisen koulutusjärjestelmän sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toimintatavoista ja saatavuudesta.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilas on oikeutettu samoihin oppilashuollollisiin palveluihin kuin koulun muut oppilaat. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa tarjottavista oppilashuollon palveluista. Oppilaan tuen tarpeet arvioidaan valmistavan opetuksen aikana ja perusopetukseen siirryttäessä yhteistyössä koulun oppilashuoltohenkilöstön kanssa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppilaan ja huoltajien perehdyttämiseen palvelujen suhteen. Oppilashuolto on kuvattu tarkemmin kunnan oppilashuoltosuunnitelmassa.

Pakolaistaustaisten ja erityisesti kiintiöpakolaisina tulleiden perheiden kanssa työskennellessä kiinteänä yhteistyötahona ovat pakolaistyön perhetyöntekijä, terveydenhoitaja ja muut mahdolliset työntekijät.

6.4 Oppilaanohjaus

Opetussuunnitelmassa määritellään, miten oppilaanohjaus perusopetukseen valmistavassa opetuksessa toteutetaan. Oppilaanohjauksen tarkoituksena on kehittää oppilaan oppimisvalmiuksia ja tukea hänen sosiaalista kasvuaan sekä ennaltaehkäistä oppimisvaikeuksia. Oppilaan opiskelua perusopetukseen valmistavassa opetuksessa tuetaan oppilaanohjauksella siten, että opiskelutaidot ja elämänsuunnittelun kannalta tarpeelliset tiedot ja taidot kehittyvät. Ohjausta voidaan toteuttaa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa kuvattujen ohjaustoiminnalle asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Perusopetukseen siirtymistä suunniteltaessa tulee huolehtia siitä, että tieto oppilaan valmiuksista ja edistymisestä valmistavassa opetuksessa siirtyy seuraavaan kouluun. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan mahdollisuus tutustua ajoissa tulevaan kouluun. Valmistavan opetuksen oppilaanohjauksessa tulee kiinnittää huomiota myös siihen, että oppilaalla on käsitys omista mahdollisuuksistaan jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Oppilaanohjauksella tuetaan kotoutumista ja sopeutumista arkeen ja suomalaiseen yhteiskuntaan. Oppilaanohjauksesta vastaa oppilaan opettaja yhdessä koulun muun henkilöstön kanssa. Valmistavan opetuksen oppilaalle ja hänen huoltajilleen järjestetään mahdollisuus oppimiskeskusteluun. Keskusteluiden tarkoitus on tukea oppilaan opiskelua ja valintoja erilaisissa koulunkäyntiin liittyvissä kysymyksissä. Siirtymävaiheen pedagogiset arviot tehdään valmistavan opetuksen päättyessä ja/tai toisen ja kuudennen luokan päättyessä.

Yläkouluikäisille valmistavan opetuksen oppilaille annetaan tietoa jatko- ja opintomahdollisuuksista ja eri alojen pätevyys- ja koulutusvaatimuksista. Heille tarjotaan myös mahdollisuus tutustua työelämään (TET) ja toisen asteen koulutukseen. Oppilaiden ja huoltajien tulee saada tietoa siitä, mitä seurauksia eri opintojen valinnoilla ja ratkaisuilla on jatko- opintoja ajatellen. Tämä koskee erityisesti perusopetuksen päättövaiheessa Suomeen muuttaneita oppilaita.

Ennen perusopetukseen siirtymistä valmistavan luokan opettaja järjestää oppilaalle ja hänen huoltajilleen tutustumiskäynnin tulevaan kouluun/luokkaan. Opettaja antaa tarvittavat lisätiedot oppilaan vastaanottavalle opettajalle. Koulusihteerit siirtävät sähköiset asiakirjat vastaanottavalle koululle, mikäli koulu vaihtuu perusopetukseen siirryttäessä.

6.5 Suunnitelma kasvatustieteiden ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun

keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatust keskustelua ja erilaisia kurinpitokeinoja. Kasvatust keskustelussa ja kurinpitotapauksissa noudatettavasta menettelystä säädetään perusopetuslaissa.¹²

Kasvatust keskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinot tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi. Opetuksen järjestäjä päättää, millaisissa tapauksissa kasvatust keskustelua käytetään.

Kurinpidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun tilaisuudesta. Lisäksi työrauhan turvaamiseksi oppilaan oikeus osallistua opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.¹³

Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan ja ohjeistamaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman kasvatust keskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista¹⁴. Suunnittelun tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä oppilaiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös koulun järjestyssääntöjen toteutumista.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokaisella sen alaisella koululla on käytössään kasvatust keskustelujen ja kurinpitomenettelyjen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelma voidaan laatia osana opetussuunnitelmaa tai erillisenä. Se voidaan laatia kokonaisuudessaan koulujen yhteisenä tai siten, että suunnitelman rakenne ja keskeiset toimintatapalinjaukset ovat yhteisiä ja suunnitelma täsmennetään koulukohtaisesti.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä

¹² Perusopetuslaki (628/1998) 35 a § (1267/2013), 36 § (477/2003) ja 36 a § (1267/2013)

¹³ Perusopetuslaki (628/1998) 36 § (477/2003) ja 36 a–36 i § (1267/2013)

¹⁴ Perusopetuslaki (628/1998) 29 § (1267/2013)

noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Myös oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää oppilaita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla.

Opetuksen järjestäjä päättää suunnitelman laatimisesta ja valmisteluun osallistuvista tahoista. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun.¹⁵ Yhteistyö huoltajien ja muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon edustajien kanssa tukee suunnitelman toteutumista. Henkilöstöä ja oppilaskuntaa tulee kuulla ennen suunnitelman hyväksymistä tai päivittämistä.

Perusopetuksen opetussuunnitelmaa kasvatustieteistä ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä sovelletaan myös perusopetuksen valmistavassa opetuksessa. Kasvatustieteiden on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Kasvatustieteiden on ilmoitettava huoltajille.

7 Oppilaan arviointi

Opetussuunnitelmassa määrätään valmistavaan opetukseen osallistuvien arvioinnista sekä heille annettavasta todistuksesta. Arvioinnin tulee olla ohjaavaa, kannustavaa ja monipuolista. Oppilaan edellytyksiä itsearviointiin kehitetään. Arvioinnin avulla valmistavan opetuksen oppilaalle annetaan kuva myös perusopetuksen vaatimuksista.

Arvioinnin suorittavat yhteistyössä kaikki oppilasta opettavat opettajat. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen havainnointiin ja näyttöön. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa ei käytetä numeerista arviointia.

Liperin valmistavassa opetuksessa oppilas arvioidaan sanallisesti. Arvioinnissa huomioidaan oppilaan vähitellen kehittyvä suomen kielen taito ja oppilaan tausta. Arvioinnin tulee olla kannustavaa ja ohjaavaa. Arviointia suorittavat kaikki oppilasta opettavat opettajat. Arviointi on jatkuvaa arviointia.

Arvioinnista annetaan tietoa oppilaalle ja hänen huoltajilleen. Valmistavan opetuksen arviointi annetaan arviointikeskusteluna mahdollisuuksien mukaan (tulkki). Oppimista arvioidaan oppilaan oman opinto-ohjelman ja valmistavan opetuksen yleisten tavoitteiden mukaisesti.

¹⁵ Perusopetuslaki (628/1998) 47 a § (1267/2013)

8 Todistukset

Perusopetukseen valmistavan opetuksen päätteeksi oppilaalle annetaan todistus perusopetukseen valmistavaan opetukseen osallistumisesta. Todistukseen merkitään perusopetukseen valmistavan opetuksen laajuus, opiskellut oppiaineet, niiden laajuus ja opetuksen sisältö. Todistuksessa kuvataan oppilaan edistymistä valmistavan opetuksen aikana.

Liperin alakoulujen perusopetukseen valmistavassa opetuksessa on käytössä yhteinen todistus pohja. Yläkoululla on myös oma valmistavan opetuksen todistus pohja. Word-muotoiset todistus pohjat löytyvät kunnan koulusihteereiltä. Tulevaisuudessa todistus pohjat on tarkoitus muuttaa Wilmapohjaisiksi.

9 Perusopetuksen oppimäärään sisältyvien opintojen suorittaminen valmistavan opetuksen aikana

Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaan omaan opinto-ohjelmaan voi kuulua perusopetuksen oppimäärän mukaisia eri oppiaineiden opintoja. Oppilas voi saada todistuksen edellä mainittujen opintojen hyväksytystä suorittamisesta osallistumalla perusopetuslaissa¹⁶ tarkoitettuun erityiseen tutkintoon. Jos oppilas siirtyy perusopetukseen valmistavan opetuksen jälkeen perusopetukseen, voidaan perusopetukseen valmistavassa opetuksessa saavutettu osaaminen hyväksilukea, jos oppilaalla on perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot¹⁷.

Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat eri oppiaineissa perusopetuksen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja¹⁸. Tutkintoon osallistuvan oppilaan osaamista arvioidaan suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin eri oppiaineiden tavoitteisiin. Oppilaan osaamisen tason määrittelyssä käytetään apuna perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin sisältyviä hyvän osaamisen kuvauksia ja päättöarvioinnin kriteerejä. Erityisessä tutkinnossa voidaan suorittaa oppiaineen koko oppimäärä tai osia siitä, kuten jonkin vuosiluokan oppimäärä.

¹⁶ Perusopetuslaki (628/1998) 38 §

¹⁷ Perusopetuslaki (628/1998) 18 §

¹⁸ Perusopetusasetus (852/1998) 23 §

Erityisen tutkinnon hyväksytysti suorittaneelle annetaan todistus perusopetuksen oppimäärän suorittamisesta kokonaan tai osittain¹⁹. Erityisessä tutkinnossa käytettäviä todistuksia koskevat määräykset sisältyvät perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin.

¹⁹ Perusopetusasetus (852/1998) 23 §